

Nemzetközi Meteoros Konferencia Balatonföldváron

Az európai meteorészlelők nemzetközi találkozója (IMC '89) idén október 5—8. között került megrendezésre a Macsit szervezésében az MMTÉH közreműködésével. Az összejövetelel számos európai meteorészlelő szervezet is képviseltette magát. Színhelye Balatonföldvár volt, ahol a mintegy 70 résztvevő a Hotel Fesztivál kétágyas, fürdőszobás szobáiban kapott elhelyezést. A találkozó hivatalos nyelve az angol volt.

A Macsit részéről néhányan már a hét elejétől az előkészületeket végezték a helyszínen, fogadták a korábban érkező vendégeket. A találkozó Paul Roggemans (Belgium) megnyitójával kezdődött, majd Kalmár Tamás a magyar csillagászatot és a Macsítot mutatta be az egybegyűlteknek. Detlef Koschny (NSZK) a német meteorészlelő életéről tartott ismertetőt, ezután Jürgen Rendtel (NDK) egy Bulgáriában szervezett magashegyi megfigyelőtáborról szólt be (amelyről — Fodor Ferencnek köszönhetően — már olvashattunk a Meteorban). Vacsora után kötetlen ismerkedési est zajlott, miközben az IMO Irányítótanács megbeszélést tartott a szervezeti és pénzügyi helyzetről, szponzorálási programját alakította, s a WGN floppy diszken való terjesztését is fontolgatta. Az észlelésre kapható résztvevők pedig kihasználták a ragyogóan derült estét.

Másnap, 6-án Bérczi Szaniszló meteoritokról szóló előadása nyitotta meg a napot. A meteoritok geokémijáról volt szó elsősorban, különös tekintettel a naprendszer kozmogóniájára. Az előadás alatt valódi meteoritdarabokat csodálhattunk meg. Majd Casper ter Kuile (Hollandia) számítógépes programajánlatáról és saját számítógépes adatbázisáról beszélt, amelyet a Holland Meteor Szövetség (DMS) már most is felhasznál. Casper után Detlef Koschny immár másodszor lépett "dobogóra", ezúttal, hogy a meteorok becsapódásának laboratóriumi — "ágyúval" végzett — szimulációjáról tájékoztasson.

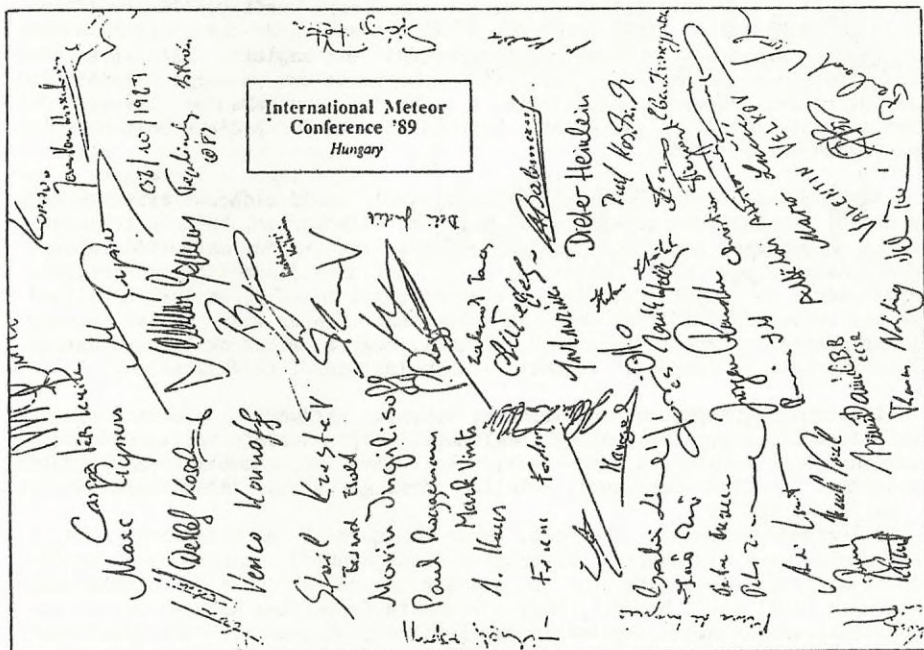
Délután a gyönyörű napsütésben egy tihanyi kiránduláson vettünk részt. Az apátság és a gejzírmaradványok megtekintése után este a vállalkozó szelleműek a Macsit kötcsei észlelőhelyével ismerkedtek, a többiek a standard programot (szoftver-cserebere, kötetlen társalgás stb.) választották.

A legtöményebb nap a 7-e volt, ekkor hangzott el az előadások zöme. A beszámolóik sora Alexandra K. Terentyeva (Szovjetunió) tudósításával kezdődött, amelyből megismerhettük a szovjet vizuális észlelmódszert. Alf Koschack (NDK) arról beszélt, hogy a vizuális észlelések alapján milyen ismereteket szerezhetünk a meteorrajokról. Kitért a meteorok osztályba sorolására is.

Jürgen Rendtel előadásán információk hangzottak el a tűzgömbök és meteorok gyakoriságáról. Dieter Heinlein (NSZK) a németországi tűzgömbfényképezésről beszélt, az all-sky kamera állomások hálózatának fejlődéséről adott elő. A bemutatott felvételek alapján meggyőződhattunk a módszer hatékonyságáról: egy-egy tűzgömböt 8—10 állomás képes regisztrálni. Köztudott, hogy a szimultán felvételek birtokában jó esélyünk van az esetlegesen lehullott meteoritok megtalálására. Dieter előadása után meteoritokat árult, a sebék ára 100 márka körül volt.

Süle Gábertől a magyar észlelőmunkáról és egy vizuális adatbázisra tett javaslatáról hallottunk. Ezután Venko Velkov Kounov (Bulgária) kapott szót, témája az IBM PC XT/AT és az ezekkel kompatibilis számítógépek meteorészlelésben és az ezt követő feldolgozásokban betöltött szerepe volt. Paul Roggemans megismertette a vizuális meteor adatbázist, amely egy kicsit különbözik a magyarok által javasolttól. Utána ismét hazai előadók következtek. Zalezszak Tamás a meteorfotók kimérési lehetőségeiről tartott előadást, felajánlva segítségét olyan esetekben, ahol mikronos pontosságra van szükség. Fodor Ferenc előadása a meteorok ionoszférára gyakorolt hatásáról és az E-sporadikus ionizációról szólt.

Az ebéd után Marc C. Lignie (Hollandia) beszámolójában a tévémeteorok radiánsának pontos meghatározásáról esett szó. E technikáról nemrég mi is olvashattunk a Meteorban (89/5. szám 29. oldal). Christian Steyaert (Belgium) a számítógépes fotókimérés és digitalizálás elméleti és gyakorlati problémáiról beszélt. Paul Roggemansé volt az utolsó előadás ezen a napon a ZHR-görbe meghatározásáról.

A délután további részében került sor a Nemzetközi Meteoros Szervezet első közgyűlésére. Az IMO létrehozását több éves előkészítés előzte meg, elsősorban Nyugat-Európában, de ma már csaknem egész Európa és több távolabbi ország amatőrjei is csatlakoztak a kezdeményezéshez. A szervezet mindenféle meteoros munka összehangolását, az adatok cseréjét, publikálását tűzte ki maga elé, találkozó szervezésével és a szakemberekkel való kapcsolattartással egyetemben. Az IMO kiadványa a mostmár több éve angolul megjelenő belga WGN (Werkgroepnieuws), amit hazánkban is olvasnak a téma iránt mélyebben érdeklődők. A közgyűlés megválasztotta a tisztségviselőket: az IMO elnöke Jürgen Rendtel, titkára Paul Roggemans lett. Hazánkat az irányítótanácsban Süle Gábor képviseli.

A zárónapon Gennagyij V. Andrejev (Szovjetunió) a Tunguz-expedíciók eredményeit ismertette. Daniel Ocenastól és Peter Zimmikovaltól (Csehszlovákia) az 1986-os meteorexpedíció eredményeiről hallottunk. Végül két, a rádiómeteoros témakörrel foglalkozó előadás zárta a találkozót: Jeroen Van Wassenhove (Belgium) az IMO rádiós munkájáról, elképzeléseiről informált, Malcolm J. Currie (Anglia) pedig a megfigyelés egy teljesen új lehetőségéről, a légköri elektrosztatikus töltés meteorjelenségek okozta hirtelen megváltozásáról szolt.

A találkozó egyöntetű vélemények szerint nagyon jól sikerült, a résztvevőknek lehetőségük volt egymást munkáját megismerni, belépni az IMO-ba, országunkkal ismerkedni — már amennyire ezt a sűrű program lehetővé tette. A terenválasztás kevésbé volt szerencsés, a szinkrontolmács hiánya pedig nehezítette az egymással való szótértést. A 11 ország résztvevői azért számos élménnyel távozhattak. Egy kis ízelítő ezek közül.

Az állandóan üzemelő számítógép mellett időnként nagy riadalmat keltettek Casper ter Kuile tréfás álvírusai. Jan Hollanék (Csehszlovákia) invitálására sokan utaztunk a kisteherautóból házilag kialakított "mikrobuszukon", melynek belsejében ágyak, szekrények, tűzhely, kerékpárok — s minde mellett sok hely volt, amin meglepődtünk, mert kívülről sokkal kisebbnek látszott... Nem kevésbé volt érdekes a Hotel Fesztivál vendégeinek reagálása kitűzőink láttán. Egy németül beszélő hölgy az egyik este Horváth Györgynek kezdett magyarázni valamit, aki ebből a szózuhatagból csak annyit értett: "...asztrológia..., ...horoszkóp..." A találkozó vendégeinek jó közérzetét az is mutatja, hogy a következő időpontjaul két lehetőség közül a közelebbit, 1990 szeptember elejét szavazták meg. Az IMC '90 helyszíne Violau lesz az NSZK-ban.

POSZTOBÁNYI KÁLMÁN

A meteorcsillagászat néhány problémája

A cikk alapjául szolgáló előadás az IAU egyik 1957-es szimpoziუმán hangzott el. Rövidített változatából megismerhetjük a meteorasztronómia ötvenes évek végi állását, s találhatunk néhány olyan területet, amely még ma is a kutatandó problémák közé tartozik.

A meteorcsillagászat mögött figyelemreméltó fejlődés áll. Az elektronikus technikák 8^m-9^m -s meteorok rögzítésére képesek. A Harvard Super-Schmidt kamerák pontossága 0,1%-os a sebesség és radiánspozíció meghatározásakor.

A meteorok pályái

Hiperbolapályán mozgó meteor alig van (kevesebb, mint 1%). Igazolták ezt rádiómeteorokra, fotografikus

meteorokra, s tűzgömbökre is erősen valószínű. A feladat különbséget tenni az üstökös- és a kisbolygóeredetű meteorok között. A fotografikus meteorok 90%-a üstökös eredetű.

A meteorok többsége direkt mozgást végez az ekliptika síkjának közelében. A rádiómeteorok közepes pályamenti heliocentrikus sebessége 34 km/s — 3 Cs. E. aféliumtávolságuknak megfelelően. A Jupiter hatása megmutatkozik a meteorpályák aféliumtávolságának eloszlásában, melyek 3,0—6,5 Cs. E. közé esnek; 300 meteor közül csak egy esetben található a Mars pályáján belül.

A Föld összegyűjti az egyszerű kisbolygóanyag maradékát. A sporadikus meteorok egy része biztosan kisbolygóeredetű. A meteorrajok — a Geminidák és a nappali Omikron Cetidák kivételével — viszont nem